

Saa ma Mudho Mogik

E ngimana duto asewinjo ni tho mar Kristo e ma ne en gima duong' ahinya e historia duto. Ndiko nyiso wachno, ok kamano? Paulo wacho ni, "Ok onego abed gi mor kuom gimoro amora mak mana musalaba mar Ruodha Yesu Kristo" (Jo-Galatia 6:14) kendo "Nimar wach mar musalaba en fuwo ne jogo ma dhi lal, to kuom jogo ma yudo warruok en teko mar Nyasaye owuon." (1 Jokorintho 1:18)

Wero wende mang'eny mabeyo ma wuoyo kuom yath mar ng'anjo.

Kendo ahero musalaba machon ma ne onegoe ng'at ma ohero kendo
maberie moloyo Nikech piny mar joketho ma nolalo .

Omiyo, abiro rito msalaba machon ma ng'ich

Kaka trofi maga gikone, ne a nindo piny; Abiro
mako musalaba machon ma ng'ich, Kendo
abiro lokore chieng' moro gi osimbo

Ower machielo wacho ni, "Onge gimoro e lweta ma akelo, mana ni amako musalaba mari." Musalaba machon ma ne opong' gi lumno ne ochung' e wi got miluongo ni "Kalvari," kama ne ong'ere ahinya nikech ng'ich mar tho ma ne omiyo en gi nying machielo. Ne gilungo ni Golgota, ma en kama ne nitie ng'ut ng'ato.

Bang' ng'ado bura e yo ma ok owinjore, e nyim jadolo maduong' ma Ja-Yahudi, ne oter Yesu e nyim gavana moro ma Ja-Rumi ma ne oluor miluongo ni Pontio Pilato. E luoro kod ng'ich, ne oweyo ting' mare kendo ne omiyo ng'atno mondo ogoye e wi yath ka otimo lamo mar lwoko lwete kuom wachno duto. Ka ne ogoye kendo ogoye gi ligangla, Yesu nodhi e gotno ka orwako lewni ma rangi ne en mar ng'anjo kendo ka orwako osimbo mar kuthe. Ne en saa 9:00 okinyi e odiechieng' Jumapil ma ne gigoye e musalabano. Kuom seche adek, ne owinjo ka oganda ma ne ni piny ng'anjone kendo ng'anjone. "Ruoth mar Jo-Yahudi, Ha! Ne oreso jomoko, ok onyal reso en owuon. Ka in wuod Nyasaye to duok piny e wi yathno."

E odiechieng', gimoro ma ne ok ong'ere nochako timore. Mudho ma kelo luoro ma ne olokore mapiyo piyo obedo mudho mapek ne olandore e kor polo. Ochalo mana ka ng'ato oum dhoot kendo oweyo taya kendo owacho ni, "Ilalo ler mar piny." Mudho ne omedore kuom seche adek kendo ling'ling' ma ne miyo ji luoro ne opong'o got duto. "E saa mar auchiel" (ma en saa auchiel) "mudho ne oumo piny duto nyaka saa mar auchiel" (ma en saa mar auchiel) "To e saa mar auchiel, Yesu nogoyo nduru gi dwol maduong' niya, 'Eloi, Eloi, lama sabaktani? 15:33)

Ne ayudo ni en gima ber ni weche ma wacho ni "ne gigoyo nduru" e dho Grik nyalo lokore ni, "ne gigoyo nduru." Ne en wach machal gi ma ne itiyogo e nyiso ng'ur mar simba. Ne oting'o dwol maduong' kowuok e yath, "Eloi, Eloi..." Thothgi ne ok winjo tiend gima ne owacho. Ayat maluwo nowacho ni, "Ang'o momiyi oluongo Elia." Onge, ne ok owacho ni, Eli, Eli, ne owacho ni, "Eloi, Eloi" (Nyasayena, Nyasayena) "lama sabaktani" (ang'o momiyi iweya?).

Kuom weche abiriyo ma Yesu nowacho e wi yath, wachni e ma en wach maduong'ie molooyo. Gik moko duto mamoko ma Ne owacho, ne inyalo geno ni chiegni ni obiro wacho, ok kamano? To ka ing'eyo ngima Yesu, ibiro geno ni obiro wacho ni, "Wuoro, wenegi richogi, nikech ok ging'eyo gima gitimo." Ok omiyi luoro ni ne odhi ng'iyoyo ng'at moro ma ne otho e musalaba kendo owacho ni, "Kawuono, nikech yie mari, ibiro bedo koda e polo." Kendo adier ok omiwa wuoro ni ne oneno piny ne min mare kendo nyiso Johana gi lwete ni, "Ne wuoyi, kendo wuoyi, ne min." Gik moko duto ne dhi wuok e dho Yesu kaka pile.

To wachni ne opogore. Ne ochung' kanyo, ka oneno piny jogo ma ne onego. En adier ni, ne en ng'at ma nigi ng'wono, en adier ni ne en ng'at ma nigi ng'uono. Mae ne en ywak, ywak ma ne opong' gi geno. "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" E tiend yath mar ng'anjo ne ok ginyal winjo tiend wachno, kendo ji mang'eny pod ok winjo tiend wachno nyaka sani. Ang'o ma ne owacho?

1. Ywak mar kuyo . Be ing'eyo gima mudho ma ne opong'o pinyo kuom seche adek ne nyiso? E ndiko, mudho kinde duto en ranyisi mar gik maricho. "Lero osebiro e piny, to dhano ne ohero mudho kar ler nikech timbegi ne richo." (Yohana 3:19) Pinyruodh Satan iluongo ni pinyruodh mudho. (Jo-Kolosai 1:13) Mopogore gi ndiko mang'eny, ler nyisore gi bedo ni Nyasaye nitie kod duong' mare. Ka ler onge e odiechieng'no, mano nyiso ni Nyasaye onge. Ka Nyasaye, wuoro, noloko wang'e, ne chalo ka gima ne oluongo piny duto mondo oket pachgi kuom gimoro ma ne ok onyal chung' mondo onene en owuon.

I ng'eyo ni waketo pachwa kuom ywak ma wuok kuom Yesu, to kinde mang'eny asebedo ka apenjora gima ne timore e chuny wuoro ka mudho ne landore kendo ywak ne dhi malo, kendo ne owinjo weche ma wacho ni, "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" Ne en ywak marach ahinya mar kuyo.

2. Ywak mar pogruok . Wadhi nyaka e chuny wachno. Ang'o ma Yesu ne dwaro wacho? "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" Mano ne ondik e Zaburi 22:1. Jomamoko ma nigi lony e somo osewacho ni, "Oh Nyasaye ne nitie, Yesu ne chopo mana wach ma ne okor kuom wacho ni ndiko." Onge, en gima duong' molooyo mano.

En gima ber ni wach ma ne otigodo kuno en wach machalre ahinya gi wach ma Paulo notiyogo e 2 Timoti 4:10 ka ne ondiko kuom ng'at moro ma ne en osiepne machon miluongo ni Dema. "Demas oseweyona nikech ne ohero pinyni ahinya." Wachno tiende en "weyo." Tiende en wuok, ng'ado ng'wech. Yesu nogoyo nduru niya, "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" Ang'o momiyi isering'o? Ang'o momiyi iseweyo an kae? En e okang' mokwongo e kinde duto ma nyaka chieng', gima ok nyal parore ahinya ma inyalo ng'eyo osetimore. Wuoro, Wuowi, kod Roho Maler, Nyasaye achiel ma nyaka chieng', ne opogore. Gigo

Nyasaye opogore nikech Yesu ne opogore gi Wuonwa. Ne pok otimore chon kendo ok obi timore kendo.

Ang'o momiyi Nyasaye ne dhi weyo Yesu e kinde moro amora, to molooyo sani e kinde duto? Ang'o ma Yesu notimo marach? Dwoko en niya: Onge gimoro. Onge gimoro amora. Ibiro neno ni ok en gima ne otimo ma ne ok kare. Ne en gima ne oyie timo nikech richo ma ne watimo. Achiel kuom ndiko madongo mag lero ywakni e ndiko "En owuon ne oting'o richo magwa e ringre e wi yien, mondo watho kuom richo kendo wabed mangima kuom tim makare; kuom ret mage usechango." Ne kama sula mokwongo mar ndiko wacho ni, "En owuon ne oting'o richo magwa e ringre e wi yien." (1 Petro 2:24) Ibiro neno ni en ka richo duto mag dhano osechokore e ng'injo achiel maduong', ma ng'ich, ma ok ler, ma ng'ich ma ne obolo ewi Yesu Kristo ka en e wi yath ma ne ochung'ne. E yo ma ok wanyal kata timore kaka ng'at ma winjo tiend wachno, richo duto mag piny ne oketi e wi yath mar Yesu. "Nyasaye noloso ng'at ma onge richo mondo obed richo." (2 Jokorintho 5:21)

"Udo mar richo en tho." (Jo-Rumi 6:23) Wach mar "tho" e dho Grik ok nyis tieko, to onyiso mana pogruok. Mano e momiyi watiyo kode e yore mopogore opogore mang'eny. Ka ng'ato otho e ringruok ok giwe mana giko kata weyo bedo kaka chunygi opogore gi hema margi mar piny. Mano e gima tho en, en mana pogruok. Tho ma iwuoyo kuome e Jo-Rumi 6:23 kaka chudo mar richo magwa, ok en tho mar ringruok kendo ok en tho mar ringruok, pogruok mar chuny gi ringruok; en pogruok gi Nyasaye. Mano miyo ji luoro, mano en gima nyaka chieng'.

Be iparo ranyisi mar wuowi ma ne olalo? Ka wuode ma ne odhi ng'anjono ne ni e richo mare maduong', ne en kanye? Ne opogore gi wuon mare, ok kamano? Ne en oko e piny mabor, kendo ne odak e richo mare. Ka wuoyi noduogo ot, wuon wuoyi nolokore ne wuode machielo mowachone niya, "Owadu no ne otho, to koro odagi kendo." Ang'o ma nyiso ni ne otho? Ne ok otho. Kamano, ne en kamano. Ne opogore gi hera mar wuon-gi, kendo nyaka bed ni wuon-gi ne penjore seche moko ka be obiro duogo ot. Wuod Nyasaye ma waluongo ni Yesu ne opogore gi Wuon mare ok nikech richo mare owuon, nikech ne onge richo moro amora ma ne en-go, to nikech ne oting'o magwa duto.

Koment maber molooyo kendo picha maber molooyo mar musalaba, kendo ahinya ahinya ywakni: "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" Kaka Singruok Machon en japuonj ma konyowa ng'eyo gima manyien, Chik 16 onego okonywa ng'eyo ywakni ma wuok e wi yath. Ne nitie misango adek ma ne Jo-Israel chiwo ma ne oriwo dier ariyo kod dhiang' achiel. Mokwongo, ne imiyo nyarombo mar richo mag Aron mondo onyalo lamo kuom oganda. Bang'e ne imiyo diel kaka misango mar richo mag oganda. Ne okelo diel mar ariyo, ma en le mar adek, e nyim oganda. "Ka Aron osetieko timo ng'uono ne Kama Maler Mogik, Hema mar Romo kod misango, obiro kelo diel mangima. Obiro keto lwete ariyo e wi diel mangima kendo onyis kuome richo duto kod ng'anjo ma Jo-Israel notimo—obiro keto richogi duto e wigi. diel

odhi e gwenge ma onge lum e bwo rito mar ng'at ma ne oket mondo otim tichno. Nyarombo biro ting'o richogi duto nyaka kama onge ng'ato; to jalno biro yawe e gwenge motuo." (Jo-Lawi 16:20-22)

Koro bende iyudo picha? Ne ikelo diel, kendo Aron ne kawo lwetene kendo ketogi e wi dielno. Ne owacho ni, "Richo magwa duto waketo e wi ng'atni." Gik moko duto ma ne gidwaro, timbe mag anjao duto, miriambo duto, kuo duto, ng'anjo duto, sigu duto kod richo moro amora mamoko ne iketo e wi dielno e yo mar ranyisi. Dielno ne dhi telo gi ng'at moro nyaka chop odhi mabor ahinya e gwenge ma onge ng'ato ma nyalo yudo yo mar dok e kambi kendo. Ng'atno ne kawo wuoch kata sandal mare kendo ng'ado ng'ombeno kendo owacho ni, "Wuok kae, dhi, la!" Be ing'eyo ni wayudo wach marwa mar dho Ingres, "ng'at ma ng'ado bura" kowuok e ndikono owuon? Be iketo ketho duto, richo duto kuom ng'at mar adek? Mano adier nenore ni en tim ma onge ng'eyo. Ang'o momiyi gitimo kamano?" Kuom higni 1,500, Jo-Israel ne oluwo chikno. Ne gioro nyarombono oko e gwenge ma onge ng'ato ma nyiso ni richo oserumo.

Kuom seche auchiel mabor, Yesu ne ochung' e wi yath, kendo nyaka bed ni ne oneno kaka higni mia auchiel. Mana kaka dier ka oweye kende e gwenge ma onge lum, ne oweye kende. Ne ogoyo nduru niya: "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?"

3.A ywak mar ng'ado bura. "En owuon ne oting'o richo magwa e ringre e wi yien, mondo watho kuom richo kendo wabed mangima kuom tim makare; kuom ret mage, usechango." (1 Petro 2:24). "Kuom ret mage, usechango." "Nyasaye nomiyo ng'at ma ne onge richo obed richo nikech wan mondo kuome wabed jo adier mag Nyasaye." (2 Jokorintho 5:21) Be ineno ka ng'ato oloko wechego?

En gima lich ahinya. E yo moro Nyasaye nokawo jogo ma ne ongee richo, maler, maongee ng'ukni kendo maler kendo nomiyo obedo ng'at ma ok ler kaka pi ma ok ler kendo e yo moro ka abiro gi mwolo, winjo wach kendo gi yie kuom Kristo Nyasaye tero ira ber, ler, kod ng'wono mar Yesu Kristo. Mano e paro ma nigi teko moloyo, ma ok nyal yie kendo ma ok nyal winjore ma dhano nyalo ting'o, ka tim makare mar Yesu oter ne ng'at ma nigi richo. "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya" Inyalo kwan kaka ywak mar dwoko.

Ka dine Yesu ok okwayo, ka dine gik moko duto odhi mana maber e yo ma pile, mano e ywak ma in kod an ne wabiro bedo ka wachiwo e tho marwa kendo e gik ma ne timore e Bura. "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyi iweya?" To Yesu nowacho wechego mondo kik atim kamano, mondo kik utim kamano.

Nyaka bed ni isewinjo wachno chon kata nyalo bedo ni iseneno kata ng'atno e .*Kawuono Nyishigni* madirom aboro mosekalo. To nyalo bedo ni ne gin ranyisi mabeyo moloyo mag paroni mar ywak mar dwoko ng'ato kar ng'ato. Chieng' moro odhiambo, ne aneno ng'at moro miluongo ni Francesca Geraszchnevik ka ipenjo penjo e odhiambo mapiyo e odiechieng' mar *Kawuono Nyis*. Ne gipenje penjo nikech ne en ng'at ma ne otho e masira mar Auschwitz, ma ne en .

kambi mar jela marach ma ne ni e kind kinde ma ne onego Jo-Yahudi. To Geraszchnevik ne nigi stori moro mamoro chuny ahinya nikech nowuoyo kuom kinde e higa 1941 mane ne nitie ng'at mane oringo e dwe mar Julaini e Auschwitz. Kendo kinde ka kinde ma ne mano timore, jatend kambi mar jela ne timo gik maromre kinde duto. Mondo kik ji kik oringo e kinde mabiro, ne ochoko jogo duto ma ne otwe kod jogo duto ma ne otwe oko e kor ot, kendo ne gigolo nying' 10 e yo ma ok opar. Kendo jogo 10 ne dhi ketogi e bur ma oyawore kendo ne dhi oumogi. Kendo ne gidhi wegi kanyo nyaka githo gi kech kata giyud pi e del. Kendo ji duto ne neno ka githo pile ka pile. Ne gichako luongo nying apar go, to nying apar mane oluong ne en nying Francesca Geraszchnevik. Geraszchnevik ne owacho kama: "Napodho piny kendo nachako ywak ma ok anyalo geng'ora. Ne akwayo." Ne awachone niya, "An gi chiega, an gi nyithindo, akwayi, akwayi, kik itimna gima kamano." Kendo apoya nono, ng'at moro miluongo ni Maximilian Cole nobiro nyime. Cole ne ok en kata Ja-Yahudi. Ne en e kambi mar jelano kaka ng'at ma ne nyiso ng'uono. Cole ne obiro e dwe mar ariyo higa mar '41, mae ne en dwe mar abiriyo, kendo ne oseyudo nying' mar ng'iyo ni, "Malaika mar Auschwitz," nikech ne omiye chiemo, kendo ne orito jotuwu, kendo ne otemo jiwo joma ne oyudo pek. Ne owuoyo kendo nowacho ni, "Komanda, bende anyalo wacho wach moro?" Ne en gima ber ahinya ni ne ok ogoye gi ligangla kanyo. To nikech gik ma ok wanyal ng'eyo, jatend-jolwenjno nolokore ne Cole mowachone niya, "Ee, inyalo." Ne owacho kama, "Be anyalo kawo kar tichne? An ng'at maduong' - ok ibi yudo tich mang'eny kuoma." Omiyo, paro mar Jo-Nazi ne okawo wachno kendo ne oyienegi. Kendo ne obolo Maximilian Cole e burno kaachiel gi jogo mamoko 9. Bang' juma auchiel tarik 14 dwe mar aboro, en kende ema ne odong' mangima. Kar weyo mondo otho nikech kech, ne giketo yath ma iluongo ni phenol kendo notho.

Ok ang'eyo ka Geraszchnevik pod ngima, kata kamano ne en ngima kaka higni aboro mokalo. Kendo ka ne gipenje penjo, wachne ne en niya, "Ne ok ayudo thuolo mar wachone wach moro, to ne aneno e wang'e ka gitere. Kendo nong'eyo kaka agoyo erokamano. Tarik 14 dwe mar aboro ka dwe mar aboro, Geraszchnevik dok Auschwitz kaka rapar. nyiso erokamano mare ne ng'at moro miluongo ni Maximilian Cole.

Wabedo gi gik matin ahinya machalo gi Francesca Geraszchnevik. Ok wabed gi dhok machal, ok wang'eyo ji machal. Ok wabed kata mar wacho ni wan piny achiel. Kata kamano, wan gi gik moko ariyo ma chalre ahinya kode. Ng'ato notho mondo ores ngima marwa kendo wan duto ne wadak ngima ma ne odong' ka wan gi erokamano chuth. <Zepa> Mano e gima ng'ato ka ng'ato ma en Jakristo nigo ma chal gi Geraschnevik, Kata obedo ni Geraschnevik en mar ringruok to marwa en mar roho.

Ne giwuondo Yesu ahinya kendo ne giwuondore ahinya. Ne nitie achiel kuomgi ma ne en adier. Kamano, ne nitie achiel ma ne en adier. Ne giwacho ni, "Ne oreso jomoko, to ok onyal reso en owuon." Mano ne en adier. Oh, ne nyalo reso ngimane owuon, Matayo 26:53. Bang' seche moko, ne owacho ne Petro niya, "Be ok ing'eyo ni anyalo luongo malaike 12?" Ne nyalo reso ngimane owuon, to ne ok onyal miyo wachno duto obed adier. Ne oreso jomoko, to ne ok onyal reso en owuon. Ka ne dhi reso jomoko, ne ok onyal reso en owuon. "Nyasacha, Nyasayena, ang'o momiyo iweya?" ne en ywak mar ng'ado bura. 1254 dwe mar adek higa mar 1996